

LBRIS

We know
books

**CĂLĂTOR
DIN NOAPTEA
DE AJUN**

ANIȘOARA ODEANU

LITERA
București

I Peter

Plecam la Grenoble într-una din zilele de la sfârșitul lunii iulie anul 1931. Tutorele meu, Géza-baci, m-a condus până la gară la Budapesta, și acum stăteam amândoi, eu la fereastra culoarului, el pe peron, așteptând să plece trenul meu. Era cald, una din acele zile când căldura plutește ca un praf în aer. Îl văd pe Géza-baci, lângă un stâlp negru și lucios, cu atitudinea lui demnă de totdeauna, așa cum era și în fotografiile lui din tinerețe, când purta guler înalt și tare, cu mustățile răsucite semeț și nelipsiții „zwickeri“. Mi-a atras atenția de o sută de ori să nu pierd biletele și pașaportul, să fiu atentă la valiză – mai bine să mi-o duc eu singură decât să accept serviciile

vreunui domn galant –, chiar dacă ceea ce aveam în ea nu era de preț, cum spuneam eu, dar ce aveam să mă fac vreo lună fără schimburi, fiindcă banii îmi erau numărați numai pentru masă și casă. Numai de mine nu-mi recomandă să am grijă fiindcă e sigur că am să mă descurc. De fapt nu e prima dată când merg la asemenea cursuri de vară ale unei universități din străinătate; Géza-baci mi-a repartizat o sumă lunară și e treaba mea dacă fac economii și nu doresc să mi-o cheltuiesc altfel. Am fost și anul trecut, cu două colege, la Dijon, și m-am ales cu o diplomă de „Degré Supérieur“; l-am convins că încă o vară petrecută astfel nu poate decât să-mi ajute la specialitatea pe care mi-am ales-o la Facultate; de data asta plec singură și am de gând să nu-mi mai bat capul cu cursurile și cu examenele. Sunt puțin emoționată – eu nu sunt atât de sigură ca el că am să mă descurc, ceea ce e destul de umilitor, deoarece am nouăsprezece ani... Întâlnesc ochii, ce mă privesc profesoral de după lentile, ai lui Géza-baci. „După mai puțin de un ceas, îmi spun, are să mă uite, când se va duce la sora lui și își va revedea locurile dragi din timpul studenției, Conservatorul, Universitatea, insula Margareta și mai ales Dunărea, luminată feeric noaptea, cu Bastionul Pescarilor...”

Iată, trenul se urnește încet, îmi vine să plâng, dar surâd în continuare, agitându-mi brațul. Géza-baci mă salută și el, scurt, militărește; chiar dacă aș fi copilul lui, îmi dau seama, n-ar ști să se comporte altfel. Apoi intru în compartiment, fără să mă mai uit în urmă. Rămân eu singură cu destinul meu. De fapt, în toate astea nu e nimic nou... Tot ce pot să fac de data asta este să-mi arunc ochii în plasă ca să văd dacă nu lipsește ceva, să mă așez apoi, să-mi caut în poșetă biletele,

pașaportul, banii, și s-o vâr între mine și pernă. Apoi nu-mi mai rămâne decât să aștept.

Ce impresie, oare, îi voi fi făcut acelui domn cărunt, cu aer de diplomat, care era cu soția lui, o femeie între două vârste, cu multă morgă, și care, nu știu de ce, mă privea lung și curios. Stătea la o fereastră din fața compartimentului meu. Nu-mi aduc bine aminte dacă de la Budapesta sau la Viena s-a mai urcat un domn foarte tânăr și zvelt, frumos, cu fața alb-roză, cu mustăcioară neagră tunsă scurt și cu ochii negri foarte vioi, care mi-a vorbit înflăcărat, schimbând toate limbile pe care le știa, a vrut să-mi ia mâna și mi-am ferit-o, și mă privea cu toată lumina în ochi. Mi-a spus că sunt foarte dulce și mi-a lăsat cartea de vizită să-i scriu (i-am ținut-o câțva timp, apoi am rupt-o surâzând). Am schimbat trenul la Geneva, la ora patru după-masă, a nu știu câta zi de la plecare. Eram obosită. Mi-am transportat bagajele în restaurantul gării, unde am luat o cafea cu lapte. În preajma plecării trenului am văzut două fete ce mi s-au părut drăguțe. Una dintre ele a venit în compartimentul meu. Eram singure în compartiment, canapelele erau îmbrăcate în fileu alb cu inițialele P.L.M., și deasupra erau fotografiile cu geam, din diferite regiuni ale Franței. Șicul și siguranța vecinei mele mă intimidau. Am rămas multă vreme cu capul într-o carte ce nu mă interesa. Mi-a oferit o bomboană englezească, acrișoară, în formă de semi-lună, de culoare albă. Am vorbit despre multe, până la sfârșit mi-a spus că are un logodnic – în China sau Japonia, nu știu bine – și mi-a arătat și câteva fotografii de ale lui, de amator. Nu-mi plăcea, dar a trebuit să-l admir. (Am văzut în fotografiile acelea o Genevă

foarte somptuoasă, cu piețe vaste, palate cu coloane...) Domnișoara s-a dat jos la Aix-les-Bains. După aceea s-a urcat o familie din Grenoble: părinții, dintre care cel puțin unul gras (așa, foarte vag, îmi amintesc), un băiat și, mi se pare, o fată. Oameni cumsecade, mi-au spus că orașul e frumos, mare, că străinii fac excursii în munți. Se făcuse noapte, și cu nasul lipit de geam urmăream luminile. Afară aerul era cald și munții puneau pete de umbră catifelată pe cer. Simțeau cum se învârtesc și zumzăie mașinile în fabrici, cum se trânteste o ușă, cum stau într-o bucătărie un lighean și un prosop.

Când ne-am apropiat de Grenoble, m-am mutat cu bagajele la ușa vagonului, după ce mi-am luat rămas-bun de la cei din compartiment. Din gară nu puteam să-mi închipui cum e restul orașului. Câteva străzi, goale, cu clădiri mari și grave, se desfăceau în evantai și se înfundau undeva departe în întuneric, cu becurile așezate în două rânduri drepte ce proiectau pete de abur luminos pe trotuarul negru și lucios, ca lustruit de ploaie. Am mers întâi la un hotel din fața gării. Am trecut printr-un restaurant luminat și aproape pustiu – doar la o masă, câțiva studenți cu pulovere fără mâneci peste cămășile sport tăceau în fața paharelor și a unei cutii de table. S-au uitat indiferent când am trecut.

Toate hotelurile din jur erau ocupate. M-am întors din nou în piața gării, cu hamalul buimac și nehotărât în urma mea. Am văzut un autobuz care staționa. Înăuntru, întuneric. Șoferul adormise probabil. Pe autobuz, inscripția: „Hôtel des étrangers“. Hamalul mi-l recomandă: e curat, convenabil. Bat în geam. Curând motorul izbucnește tulburând liniștea. Plecăm. Am bagajele lângă mine. Privesc prin geam cum intrăm într-o

stradă pavată cu pietre, autobuzul mă zgâlțâie, casele sunt vechi și cu etajele pierdute în întuneric, felinarele rare, cu lumină slabă. Într-un colț, o cafenea sărăcăcioasă, cu scaunele urcate pe mese. Un băiat în alb mătură. În fața ei s-au adunat câțiva muncitori care fac semne șoferului, și cum el nu oprește, manifestează gălăgios. Am ajuns. Vine un om cu șapcă și șorț. Hotelul e mic. Din fața teighelei portarului pornesc scările de lemn maron. Mi se dă o cameră la etajul întâi.

Am rămas singură. Sunt așa de obosită, că mă trântesc îmbrăcată pe pat. Nu mă odihnesc, pentru că trebuie să fac eforturi să mă ridic. După ce, în sfârșit, reușesc să mă dezbrac, mă contemp lu în oglinda de la lavabou: sunt murdară, cu cearcăne, cu părul ciufulit. Mă spăl bine, deschid fereastra și mă uit afară. Dă spre curte. Jos, nici o mișcare. Acoperișuri ce au adormit îndesate unele într-altele, și mai în fund munții, aproape de aceeași culoare cu cerul, pe care se aprind și se sting lumini îndepărtate. Un fum alburiu de la un tren apare, se leagănă o clipă și se destramă în întuneric. Strâng marginea ferestrei în mână până o simt intrându-mi în carne; mi se pare cu totul neverosimil că sunt în Grenoble și mă simt amețită de emoție.

Închid fereastra, mă duc la ușă să văd dacă e bine închisă, mă uit sub pat, în dulap, prin colțuri... Trag plapoma, care are marginile vârâte sub saltea, după obiceiul franțuzesc, mă învelesc bine cu ea. Mă mai scol o dată să dau la o parte perdeaua, ca să vină mai multă lumină. Pernele sunt reci, scrobite.

Neputând să adorm, îmi aduc aminte de un lucru pe care mi l-a spus o verișoară, că dacă înainte de a te culca într-o cameră străină îi numeri colțurile, îl visezi pe omul cu care te vei mărita. Le număr și mă încurcă

o bârnă care, pusă la capătul camerei, îi face colțuri duble. Reușesc foarte greu să alung obsesia asta stupidă.

Dimineața m-am trezit devreme. Am sărit la fereastră și am deschis-o. Cerul era albastru-auriu și munții apropiați. O fină ceață lăptoasă le ascundea vârfulurile în valuri orizontale ce se subțiau și se umflau iar, clătindu-i ca pe un clișeu din fundul tăvii cu soluție pentru dezvoltat. O pisică albă se spăla pe casă, amplificată de lumină, și-n curte cineva se chinuia să scoată un car. Copitele cailor pleoscăiau stacato pe pavaj, roțile se urneau opintit, apoi tot zgomotul huruia iar înapoi. Aerul rece îmi făcea bine. Am surâs. M-am grăbit să mă îmbrac și să plec.

Madam Bolnot, gazda mea, locuia în piață, într-o clădire mare, la etajul al treilea. Strada era îngustă și casele înalte, cu ziduri cenușii și cu gratii la ferestre. Jos, pete verzi de ardei, roșii de pătlăgele, galbene de pepeni, basmale albe, papuci de rafie, stambe colorate. Toată lumea își striga marfa. În piața largă din capul străzii, soarele decolora asfaltul și zidurile. Jos, lucrurile expuse păreau grămezi de lumini multicolore. Doamna Bolnot, pentru că primise scrisoarea prin care îi anunțam că sosesc, a venit să mă întâmpine. În masivitatea ei avea ceva de femeie-papă. În tot timpul cât a stat de vorbă cu mine i s-a frecat de poala rochiei un pisol cu foarte frumoase degradeuri de bej și maron și cu ochii profund albaștri. „E siamez și îl cheamă Nipon“, mi-a explicat privindu-l cu maternă mândrie. Mi-a dat cafeaua în sufrageria mare, cu farfurii smălțuite pe pereți, cu pianină și patefon, din care dădeau două ferestre înspre curte, iar în curte erau puse la uscat, pe o frânghie, mai multe cearceafuri, de la un capăt la

celălalt. În timpul cât mâncam, a intrat un băiat brun, adolescent, frumos ca un prinț indian din filme și a stat de vorbă cu madam Bolnot, privindu-mă în trecăt, fără interes. Madam Bolnot m-a lămurit după aceea că e din Maroc, studiază electrotehnica și e foarte serios (un „foarte serios“ care m-a jignit).

La masă am cunoscut și pensionarii ceilalți, doi unguri veniți la cursuri de vacanță: un profesor de care am înțeles din discuție că bea mult și era, de altfel, foarte jovial, și un student la filosofie, cu nas lung și pistrui. În fața mea, un om cu o față prea lungă, roșie-maron, din care ochii, verzi-spălăciți, se detașau supărători, mă privea atât de fix, încât nici nu îndrăzneau să cred că privirea mi-e adresată mie și că nu e ațintită în gol. La coada mesei, băiatul marocan cu alți doi francezi. Mai era o cucoană cu buzele fardate numai în vârf, cu breton și cu o cățea: o javră albă, tunsă și rahitică, clătinându-se pe picioarele subțiri, care mi se pare că trebuia să aibă pui și i-a lepădat, sau nu știu ce altceva despre care s-a discutat, când serios, când în aporuri, în tot timpul mesei. Am spus că sunt româncă, vin din București, fac Literele și vreau să asist la cursul de vacanță, că Grenoble-ul îmi place, și alte lucruri în genul acestora.

În timpul zilei am fost prin oraș, am învățat nume de străzi și m-am întors să-i spun lui madam Bolnot tot ce am văzut. De fapt nu mă interesa nimic, dar, înainte cu un an, când am fost la Dijon cu două prietene, am întâlnit acolo o româncă mai în vârstă decât noi care venise singură, fusese singură în Italia și s-a descurcat peste tot. De la ea îmi aduceam aminte și mi-am întocmit și eu un program tip, pe care credeam că dacă îl voi urma va da rezultate bune. În timpul călătoriei, de

câte ori n-am știut cum să procedez, m-am întrebat ce ar fi făcut Bunți, și procedam așa cum ar fi procedat ea.

Și pentru că Bunți a acceptat de multe ori să fie întovărită de domni abia cunoscuți, pentru ca să viziteze locuri pe care singură n-ar fi putut să le viziteze (altfel își plătea ea, le refuza toate propunerile și rezista oricărei tentative de flirt), am primit și eu, seara, invitația nesigur îngăimată a sirianului de a mă însoți ca să văd cartierele vechi și Isère-ul.

Câteva zile, domnul Asfari m-a însoțit peste tot, era foarte amabil și avea aceeași privire ca și atunci la masă. Începeam să mă întreb dacă n-ar fi posibil să-mi placă. Avea niște pete maron sub ochiul stâng și niște cicatrice, în aceeași parte, pe gât. La gât mi-a explicat că a răcit și a trebuit să-l opereze, iar sub ochi i-a expodat o lampă de gaz.

Îmi vorbea mult de tatăl lui, care era mare fabricant în Beirut și fusese ministru, avea mai multe sate ale lui, iar la el acasă era un lux extraordinar. Într-o zi m-a rugat să vin cu el să-și cumpere o cravată (costa optzeci de franci); am acceptat, dar n-a mai mers; a doua zi m-a rugat din nou, am ajuns chiar în fața unei vitrine, ca să-i aleg una; după altă zi am intrat cu el într-un magazin mic, de periferie, de unde își cumpăraseră o cravată pe care voia s-o schimbe. N-a găsit nici una pe plac, eu nu m-am priceput să-l sfătuiesc și, agasat, a lăsat-o acolo, rămânând să-și ia pe banii aceia altceva, odată (nu știu ce mi-a explicat, mi se pare că mi-a spus că vânzătoarea îi face avansuri).

Am fost pe la Facultate. În amfiteatrul rotund, plin de studenți, în fața unui profesor mic care ne citea de la catedră cu capul plecat în așa fel că i se vedea chelia

rotundă și lucioasă, mă gândeam la toate lucrurile din lume și abia așteptam să isprăvească. Desenam, scriam, dormitam, așteptam să se întâmple ceva, nici eu nu știam precis ce. Treceam apoi printre rândurile de studenți fără să privesc în nici o parte și îmi afixam un aer foarte absent când mi se părea că sunt observată și urmărită de priviri.

Universitatea avea o sală de festivități unde în fiecare joi seara se dădeau serate pentru studenți. Domnul Asfari mi-a promis că vine și el mai târziu, eu, nu știu de ce, a rămas să mă duc singură. Sala de dans era podită cu scânduri, iar pe margine erau înșirate scaune. Aproape toate fetele de la cursurile de vacanță mi s-au părut urâte, șleampâte și prost îmbrăcate. Stăteau aliniate pe scaune, multe în rochii de marchizet roz cu bretele, ca niște cămăși de noapte, simulând că sunt toalete de seară, cu volănașe și cu flori aplicate naiv; altele, în rochii de mare ținută, mai că păreau tot atât de deplasate. Eu eram îmbrăcată într-o rochie de muselină galbenă, cu niște mâneci ce atârnav de la coate ca niște mâneci de robe-de-chambre, și purtam părul cu cărare într-o parte, lung și cu bucle, ca Greta Garbo.

De cum am intrat m-a invitat la dans un francez lung (mi se părea drăguț), care m-a întrebat dacă nu sunt franțuzoaică, și i-am răspuns făcând grații: „Doar se cunoaște după accent că nu sunt”. „Da, aveți dreptate, dar nu mi-am putut da seama de la început pentru că n-ați vorbit încă nimic.” Un argentinian negru și cu mustață de lăutar român mi-a cerut toate tangourile „pentru că e un dans care îl pasionează și vrea să-l danseze cu cineva care-i place”. Pe la sfârșitul seratei am dansat cu un licean foarte înfipt. Se pregătea să mă invite la

un nou dans, când a apărut altul, puțin mai scund decât el, cu umerii înguști și cam adus de spate. Am acceptat, regretând oarecum. A început conversația:

– Te urmăresc de la începutul seratei ca să te invit la dans și totdeauna soseam prea târziu. Ești foarte căutată.

– ...

– Dacă nu sunt indiscret, ce naționalitate ai?

– Româncă.

– Eu sunt german. Ai venit la cursurile de vacanță?

– Da.

– Cum îți place? Cunoști pe cineva?

– Nu, nu cunosc pe nimeni... Am venit singură.

– Și la noi, în Germania, e obiceiul acesta...

Vorbește mereu. Dansează destul de nesigur. Are o voce ciudat de adolescentă. Dacă l-aș fi auzit undeva fără să-l văd, aș fi crezut că e o voce de femeie ce vorbește mai gros. Îmi închipui că e prin clasa șasea de liceu.

Continuă:

– Te-am remarcat la Facultate, pentru că ești totdeauna foarte bine îmbrăcată. Îți cunosc toate rochiile... (mi le înșiră).

Sunt uimită și mă flatează.

– Cunoști florile de piele care se purtau acum doi ani?

– Da.

– Mama le-a inventat.

„E vreo croitoreasă mare“, mă gândesc. Are, într-adevăr, partenerul meu ceva de unic copil foarte răsfățat al unei femei care își câștigă existența singură. Îmi atrage atenția pentru că e foarte insinuant. Îl privesc mai atent. Are ochelari de după care mă privesc

cercetător doi ochi albaștri. Restul feței e foarte șters. Păr blond bine pieptănat. Trebuie să fie prin clasa șasea-șaptea de liceu.

– N-ai fost niciodată să dansezi la...?

– Nu.

– Îmi dai voie să te invit eu?

– Seara nu ies singură. Mulțumesc.

– Nu seara. Sunt ceaiuri după-masă. Am să mă interesez.

Dansul se sfârșește. La ieșire, zăresc fără să vreau luciul a doi ochelari îndreptat asupra mea, printre capete, brațe și fum. Mă amuză.

A doua zi sunt la Facultate și mă plictisesc. S-a așezat lângă mine un român, un băiat brun, sportiv și dezghețat. Facem corespondență pe dosul unui caiet de însemnări. E draguț, dar nu ne purtăm nici un fel de interes... După ora a treia mă hotărâsc să plec. Am să merg în curtea Facultății, acolo sunt copaci și bănci, e aer curat, liniște. Am să scriu în caiet – probabil o scrisoare – și am să mă gândesc.

Când mă pregătesc să mă scol, vine cineva spre mine. E băiatul cu care am dansat ieri și care mi-a spus că mama lui a inventat florile de piele. Tot mic, subțire și cu bustul puțin înainte și aceeași privire cu ochelari. Surâde, se-ncurcă și roșește. Mă întrebă ce mai fac. „Mulțumesc, bine, mă plictisesc și vreau să plec.“ De ce nu mai stau o oră, tot n-am unde să merg. „Nu, mi-e imposibil.“ Îi dau voie să mă însoțească? „Da...”

Pe stradă mă întrebă dacă vreau să merg după-masă la ceaiul la care m-a invitat. N-am nimic împotriva. Accept. Îi povestesc de domnul Asfari. Când am venit aici nu cunoșteam pe nimeni, nu puteam să ies seara